

KODAR

کۆمه‌لگای دیموکراتیک و ئازادی روژبه‌لاتی کوردستان
جامعه‌ک دموکراتیک و آزاد پشورق کوردستان
CIVAKA DEMOKRATİK Û AZAD A ROJHILATÊ KURDISTAN

مصوب کنگره‌ی سوم کودار

۱۳۹۹ - ۲۰۲۰

قرارداد اجتماعی کودار

HEVPYEMAN

قرارداد اجتماعی

کودار

CIVAKA DEMOKRATÎK Û AZAD A ROJHILATÊ KURDISTAN

KODAR

جامعه‌ی دموکراتیک و آزادش‌رق کوردستان

مصوب کنگره‌ی سوم

۱۳۹۹_۲۰۲۰

كو دار

CIVAKA DEMOKRATİK Û AZAD A ROJHILATÊ KURDISTAN

KODAR

جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان

مصوب کنگره‌ی سوم

۲۰۲۰ - ۱۳۹۹

انتشارات کمیته‌ی علم و روشنگری کو دار

کۆمه‌لگای دیموکراتیک و ئازادی رۆژه‌ه‌لاتی کوردستان
جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان
CIVAKA DEMOKRATİK Ê AZAD A ROJHILATÊ KURDISTAN

قرارداد اجتماعی کودار

جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان

مصوب کنگره‌ی سوم

کمیته‌ی علم و روشنگری KODAR

چاپ اول. ۲۰۲۰ - ۱۳۹۹

شمارگان. ۵۰۰۰ جلد

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: کمیته‌ی رسانه‌ای KODAR

چاپ و نشر. چاپخانه‌ی گریلا

انتشارات کمیته‌ی علم و روشنگری کودار

فهرست

۹.....	پیشگفتار
۱۵.....	فصل اول / مبانی و اصول
۲۰.....	فصل دوم / حقوق و آزادی‌های اساسی
۲۴.....	فصل سوم / وظایف اساسی
۲۶.....	فصل چهارم / سازماندهی نظام
۳۰.....	فصل پنجم / ارگان‌های کلی سیستم
۴۰.....	فصل ششم / نظام سازماندهی دموکراتیک
۴۵.....	فصل هفتم / نظام اقتصادی و مالی
۴۷.....	فصل هشتم / نظام عدالت اجتماعی
۴۹.....	فصل نهم / احکام مشترک

پیشگفتار

خاورمیانه که پیرامون ارزش‌ها، باورداشت‌ها و فرهنگ‌های مشترک هزاران سال زیسته، از فرهنگی دارای قدمت برخوردار می‌باشد که بر مبنای طبیعت اجتماعی و تاریخی شکل گرفته است. جوامع خاورمیانه که هزاران سال در چارچوب توازن روابط و چالش‌های ناشی از تفاوت‌مندی‌های اجتماعی با یکدیگر زیسته‌اند، از طریق دولت-ملت تجزیه گشته و این تجزیه مسایل بسیار جدی‌ای را با خود به همراه داشته است. تحمیل اقتدار دولت-ملت‌هایی که بر ساخته شده‌اند، از سوی

بافت اجتماعی خاورمیانه مورد پذیرش واقع نگشته؛ دولت-ملت‌هایی که در داخل همیشه با خلق‌های خویش و در خارج نیز با یکدیگر در جنگ و درگیری بوده‌اند. ایجاد تفرقه مابین خلق‌ها تحت پوشش دولت-ملت‌های کوچک، واپاشی هویت، جامعه و فرهنگ خلق‌ها، ایجاد ساختارهای یکدست و کشتار خلق‌ها به دست یکدیگر با استفاده از ملی‌گرایی نتیجه‌ی مدرنیته‌ی سرمایه‌داری است.

در این برهه از تاریخ، بزرگ‌ترین رهاورد نظام جهانی سرمایه‌داری برای خلق‌ها و ملت‌ها تنها جنگ و نسل‌کشی بوده است. جنگ میان نیروهای مدرنیته‌ی سرمایه‌داری و نیروهای قدرت‌گرا در خاورمیانه به اوج خویش رسیده و از سوی دیگر نیروهای دموکراتیک خلق‌ها نیز در پی راهی جهت گذار از کائوس (آشوب) شدیدی هستند که تمام منطقه را دربر گرفته است. می‌توان گفت که جنگ جهانی سوم در حال جریان است. این جنگ، از نظر گستره و مدت زمان، از هر دو جنگ جهانی پیشین، عمیق‌تر و طولانی‌تر می‌باشد. پتانسیل خودنوسازی نظام جهانی سرمایه‌داری در منطقه یافت نمی‌شود. امری که روی می‌دهد، پوسیدگی و واپاشی نظام است. دولت-ملت‌های مرکزگرای سنتی نیز دیگر قادر به استمرار موجودیت خویش نبوده و ناکارآمدی آن‌ها بیش‌ازپیش نمایان شده است. مدل دولت-ملت و راهکارهای ملی‌گرایانه نه‌تنها مبارزات خلق‌ها و به‌ویژه خلق کورد را به نتیجه‌ای

نرسانده بلکه بر دامنه‌ی بحران‌ها و مسائل‌شان افزوده است. بنابراین طرح و اجرای مدل دموکراتیک آلترناتیوی که قادر به گذار از بن‌بست‌های ناشی از دولت- ملت باشد، اهمیتی تاریخی و حیاتی یافته است.

خلق کورد و جنبش هویت‌طلبی و آزادی‌خواهی آن ساله است که به مبارزه برای حفظ موجودیت و آزادی خویش پرداخته‌اند. با توجه به تجربه‌ی عظیم تاریخی خود، از دولت- ملت‌گرایی گذار کرده و با اتکا به رهیافت ملت دموکراتیک، آلترناتیو نوینی جهت حل مسائل اجتماعی و سیاسی خویش مطرح ساخته‌اند. چارهیاب‌بودن نظام کنفدرالیسم دموکراتیک به‌ویژه به دلیل تطابق آن با سرشت آکنده از تنوع جامعه، آغاز عصر دموکراسی را با پیشاهنگی خلق کورد نوید می‌دهد. بر این مبنا خلق کورد در شرق کوردستان و ایران این نظام را به‌عنوان راهکاری دموکراتیک و غیردولتی، جهت حل مسائل خود و تمام تنوعات هویتی که در کوردستان زندگی می‌کنند مبنا می‌گیرد.

مبانی اساسی نظام کنفدرالیسم دموکراتیک در شرق کوردستان بدین شکل است:

۱- دولت- ملت و ملی‌گرایی، مانعی جدی در برابر نهادینه شدن و گسترش دموکراسی و آزادی جامعه است. به جامعه القا می‌کند که تنها راه رسیدن به آزادی و اراده‌مندی سیاسی و اجتماعی، تشکیل دولت می‌باشد. اما وضعیت کنونی خاورمیانه

و بحرانی که جامعه‌ی جهانی با آن مواجه شده، نشان از عدم کارایی مدل دولت- ملت دارد. نیروهای هژمونیک نظام سرمایه‌داری برای رسیدن به سود بیشینه، همیشه از سیاست تفرقه‌اندازی و جنگ‌افروزی میان جوامع استفاده نموده‌اند. مدل دولت- ملت با ایجاد جامعه‌ای یکدست، دشمن تمام تنوعات و تفاوت‌هایی است که در جوامع وجود دارند. نظام کنفدرالیسم دموکراتیک در برابر این وضعیت، مدلی غیردولتی و دموکراتیک است که آزادی و اراده‌مندی تمامی تنوعات اجتماعی را ممکن می‌گرداند و با گذار از منطق سودپرست نظام سرمایه‌داری، منجر به صلح و گذار از بحران‌ها می‌گردد.

۲- نظام کنفدرالیسم دموکراتیک، نظامی دموکراتیک و غیردولتی است که تمامی اقشار و تنوعات اجتماعی و در صدر آنان زنان و جوانان، بر اساس شهروندی آزاد و برابر، مجالس شهروندی آزاد و برابر را پدید می‌آورند. این نظام توانش را در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی، هنری، سیاسی، دفاعی، دیپلماتیک و حقوقی از نیروی ذاتی تنوعات موجود در جامعه می‌گیرد.

۳- مناسبات کنفدرالیسم دموکراتیک با دولت، از راه فرمولاسیون «دولت + دموکراسی» تنظیم می‌گردد. مبنای کار، سازشی اصولی است که دربردارنده‌ی پذیرش متقابل دولت و نظام مدیریتی جامعه‌ی دموکراتیک است. کنفدرالیسم دموکراتیک بدون رد و انکار دولت یا مبدل‌شدن به‌ضمیمه‌ی آن، مدلی

است که دموکراتیزاسیون جامعه را مبنا قرار می‌دهد.

۴- حداقلی‌ترین شرط لازم جهت آنکه کنفدرالیسم دموکراتیک با دولت ایران زیر یک سقف سیاسی مشترک به سر برد، پذیرش استاتوی (جایگاه رسمی) خودمدیریتی دموکراتیک است. بایستی خاطر نشان ساخت که هدف خودمدیریتی دموکراتیک سهم‌شدن در اختیارات دولتی نیست بلکه شکل‌گیری مدیریت یا اتوریته‌ی دموکراتیک جامعه در چارچوب مرزهای کنونی ایران می‌باشد. پیداست که رسیدن به چنین استاتویی از طریق یک قانون اساسی دموکراتیک برقرار خواهد گشت که نمود سازش میان جامعه‌ی دموکراتیک و دولت است. در غیر این صورت، کنفدرالیسم دموکراتیک به‌طور یک‌طرفه (دوفاکتو) به برقراری خودمدیریتی دموکراتیک اقدام خواهد کرد.

۵ سیاست دموکراتیک بدون آزادی زن امری ناشدنی است و نمی‌توان صلح را توسعه داد و از محیط‌زیست حفاظت نمود. زنان به شکل اتحادیه‌ی کنفدرال و به حالت اتونوم و خودویژه در کنفدرالیسم دموکراتیک جای گرفته و خود را سازمان‌دهی می‌کنند.

۶- جوانان به‌عنوان پیشاهنگان نظام، نقشی اساسی در کنفدرالیسم دموکراتیک بر عهده دارند. جوانان نیرویی دموکراسی‌خواه و آزادی‌طلب هستند که در پیشبرد جامعه‌ی اخلاقی و سیاسی دارای نقش اساسی هستند. جوانان به‌صورت تشکیلی کنفدرالی و به حالت اتونوم، در کنفدرالیسم دموکراتیک

جای گرفته و به سازمان‌دهی خویش می‌پردازند.

۷- در نظام کنفدرالیسم دموکراتیک، جامعه مرجع تصمیم‌گیری است. بحث، تصمیم‌گیری و اجرای امور از سوی نیروهای دموکراتیک جامعه و مبتنی بر انتخابات است. دموکراسی به صورت مستقیم با مشارکت تمامی تنوعات موجود در جامعه به مطلوب‌ترین شکل ممکن اجرا می‌گردد. در این نظام فرد انتخاب‌شونده و مجریان، تنها حق اجرای تصمیمات جامعه را دارند.

۸- در نظام کنفدرالیسم دموکراتیک، تصمیمات و مصوبات از جانب مجالس روستا، مجالس بخش و مجالس محله‌ها و نواحی شهری اخذ می‌گردند. معتبرترین نهاد تصمیم‌گیری، مجالس خلق می‌باشند. تصمیمات از سوی شورای مدیریتی که نماینده‌ی تمامی تنوعات موجود در شرق کوردستان است عملی می‌شود.

۹- مدرنیته‌ی سرمایه‌داری به واسطه‌ی سرمایه‌پرستی، صنعتگرایی و «دولت-ملت»‌گرایی، محیط‌زیست را تخریب نموده است. کنفدرالیسم دموکراتیک با حساسیت و هوشیاری با مسئله‌ی محیط‌زیست برخورد نموده و با آن هم‌خوانی و سازگاری دارد. از طریق احیای فرهنگ اکولوژیستی در جامعه، به تقابل با استیلا، نابودسازی و اشغالگری می‌پردازد و اقتصاد و جامعه‌ای با ماهیتی محیط‌زیست‌گرا را مبنای قرار می‌دهد.

۱۰- کنفدرالیسم دموکراتیک، در برابر تهدید نیروهای مهاجم

خارجی و مداخلات نیروهای سلطه‌جوی داخلی (مداخله و حمله‌ی طبقات قدرت‌طلب درون جامعه)، از نیروی دفاع ذاتی برخوردار است. در نظام کنفدرالیسم دموکراتیک هر واحد اجتماعی طبق اصل جهان‌شمول دفاع ذاتی، از خود دفاع می‌نماید ولی این امر به معنای ارتش‌سالاری نیست. واحدهای دفاع ذاتی هرچند از اختیار عمل لازم برخوردارند اما تحت کنترل ارگان‌ها و نهادهای سیاست دموکراتیک قرار دارند. ۱۱- نظام کنفدرالیسم دموکراتیک با نگرش‌هایی که جامعه را هیچ می‌انگارند، همچنین نگرشی که فردگرایی لیبرال را مشروعیت می‌بخشد مبارزه می‌نماید و توازن میان جامعه-فرد را مبنا می‌گیرد.

فصل اول

مبانی و اصول

- ماده‌ی یکم:

نام نظام:

نام آن جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان (کۆمه‌لگای دیمۆکراتیک و ئازادی رۆژه‌لاتی کوردستان) است که اختصاراً کودار (KODAR) خوانده می‌شود.

- ماده‌ی دوم:

موسس کودار:

موسس و رهبر این نظام، رهبر خلق‌های کوردستان، عبدالله اوجالان است.

- ماده‌ی سوم:

ماهیت کودار:

جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان (کودار)، نظامی کنفدرال اجتماعی مبتنی بر حق تعیین سرنوشت ملت‌ها به دست خودشان است. دموکراسی، آزادی زن و زندگی محیط‌زیست‌گرا را مبنا قرار می‌دهد. نظامی غیردولتی بوده و سازمان‌دهی اجتماعی-سیاسی، فرهنگی و دموکراتیک جوامع را مبنا قرار می‌دهد. تمامی اجتماعات اتنیکی، ملی، دینی، مذهبی و فرهنگی می‌توانند خویش را به شکل کمون، مجلس، کنگره‌ها، آکادمی‌ها، سندیکاها، تعاونی‌ها و احزاب سازمان بخشند. بر مبنای ابعاد ملت دموکراتیک (سیاسی، اجتماعی، زندگی مشترکِ آزاد، اقتصادی، حقوقی، فرهنگی، آموزشی، دفاع ذاتی و دیپلماسی) سازمان‌دهی می‌شود. انتخابات و تصمیم‌گیری دموکراتیک بومی و اصل مشارکت را در تمامی سطوح مبنا می‌گیرد. همزیستی تنوعات اجتماعی بر مبنای آزادی و برابری (با مدنظر گرفتن تفاوت‌مندی‌ها) را می‌پذیرد. در چاره‌یابی مسائل جامعه‌ی کورد و سایر تنوعات اتنیکی، ملی و دینی-مذهبی موجود در شرق کوردستان، رویکردهای دولت‌گرا و ملی‌گرا را نپذیرفته و مدل ملت دموکراتیک را مبنا می‌گیرد. برای جوامع شرق کوردستان، مدل ملت دموکراتیک و در خارج از کوردستان نیز اتحاد دموکراتیک ملت‌ها و خلق‌های ایران را مبنا قرار می‌دهد.

- ماده‌ی چهارم:

پرچم:

در زمینه‌ای سبز رنگ، درختی با تنه‌ای قهوه‌ای و شاخ و برگی به شکل خورشیدی که ستاره‌ای سرخ در وسط خورشید جای می‌گیرد و کلمه‌ی KODAR با رنگ سرخ در زیر تنه‌ی درخت نوشته می‌شود.

- ماده‌ی پنجم:

مبانی و اصول نظام:

۱- کودار، استقلال سازمانی و اتحاد کنفدرال دموکراتیک را مبنا قرار می‌دهد.

۲- علیه هرگونه استعمار و نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی مبارزه نموده و از حقوق دموکراتیک جوامع شرق کوردستان دفاع می‌کند.

۳- بر مبنای استقلال دموکراتیک به میراث تاریخی، فرهنگی و اجتماعی خلق‌ها احترام می‌گذارد. تلاش می‌کند که در حوزه‌ی عملی، حق سازمان‌دهی آزاد و دموکراتیک خلق کورد را در قانون اساسی ایران تعیین کند.

۴- جامعه‌ای است مشترک که افراد و اجتماعات آزاد با اراده‌ی ذاتی خود آن را تشکیل داده‌اند. نیروی متحد‌کننده، اراده‌ی آزاد افراد و گروه‌هایی است که تصمیم گرفته‌اند در درون کودار گرد آیند.

۵- سازمان‌دهی جوامع مبتنی بر «فرد- شهروند دموکراتیک

آزاد و کمونال» را در چارچوب مجالس جوامع دموکراتیک و بر اساس توان و استعداد ذاتی آنان محقق می‌سازد.

۶- در مقابل فردگرایی نظام سرمایه‌داری، زندگی جمعی و اشتراکی را در همه‌ی عرصه‌ها پذیرفته و گسترش می‌دهد.

۷- پارادایم جامعه‌ی دموکراتیک، اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زن را می‌پذیرد و پیشبرد می‌دهد و در برابر هر نوع ذهنیت و نظام مردسالارانه مبارزه می‌کند.

۸- حیات اکولوژیک را مبنا قرار می‌دهد و در راستای استقرار حیاتی اکولوژیک- اجتماعی تلاش می‌نماید.

۹- زندگی اخلاقی و سیاسی را مبنا قرار می‌دهد و در چارچوب سیاست دموکراتیک به سازمان‌دهی مجلس، کمون، آکادمی و تعاونی می‌پردازد و بر این مبنا خودمدیریتی جامعه را توسعه می‌بخشد.

۱۰- برای پیشبرد و قبولاندن هویت کوردی در تمامی سطوح اجتماعی و سیاسی مبارزه می‌نماید. گسترش و حمایت از حقوق همه‌ی خلق‌ها و اقشاری که در کوردستان به سر می‌برند و گسترش فرهنگ و آموزش به زبان مادری و خودمدیریتی و خودسازمان‌دهی آنان را اساس قرار می‌دهد.

۱۱- خودمدیریتی اقتصادی مبتنی بر نظارت جامعه بر اقتصاد را مبنا می‌گیرد و بازار اقتصادی کمونال را گسترش و سازمان‌دهی می‌نماید.

۱۲- در برابر اقدامات سرکوبگرانه‌ی دولت- ملت نظیر اعمال

نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی بر خلق و سرزمین کورد و دیگر جوامع موجود در کوردستان در چارچوب دفاع مشروع مبارزه می‌نماید.

۱۳- از طریق به‌جای آوردن مبادی کنفدرالیسم دموکراتیک، همگرایی و اتحاد کوردستان را اساس قرار می‌دهد. کنفدراسیون دموکراتیک خلق‌های ایران را مبنا قرار می‌دهد و برگزاری کنگره‌ی دموکراتیک شرق کوردستان را جزو اهداف خویش برمی‌شمارد.

۱۴- در ایران، بر اساس نظام کنفدرالیسم دموکراتیک تمامی خلق‌ها، هویت‌ها و باورداشته‌ها را می‌پذیرد.

- ماده‌ی ششم:

تعریف فرد- شهروند کودار:

تمامی افرادی که پیمان‌نامه‌ی کودار را می‌پذیرند و در چارچوب اهداف آن فعالیت می‌نمایند، شهروندان کودار محسوب می‌گردند.

- ماده هفتم:

سیستم فرد- شهروند دموکراتیک، آزاد و برابر:

همه‌ی شهروندان کودار، از حقوق و آزادی‌های مصوب در این قرارداد برخوردارند. کودار و شهروند آن، مسئولیت‌پذیری برابر همدیگر و پایبندی به اصول مندرج در قرارداد را اصل بنیادین اخلاقی‌بودن می‌شمارند. فرد می‌تواند به‌گونه‌ای متناسب با تفاوتهای، دارای بیش از یک هویت شهروندی باشد و یا از شهروندی کودار خارج شود.

فصل دوم

حقوق و آزادی‌های اساسی

- ماده‌ی هشتم:

- ۱- کودار، حقوق دموکراتیک بین‌المللی و اعلامیه‌های حقوق بشر را پذیرفته، از آن پشتیبانی نموده و در امور اجرایی آنان را محترم می‌شمارد.
- ۲- هر شخصی حق دارد از ارزش‌ها و کرامت انسانی خود دفاع کند. کودار با هر نوع شکنجه، اعدام و تحقیر که ناشی از ذهنیت دولت‌گرا و قدرت‌گراست، مبارزه می‌کند.
- ۳- در نظام کودار هیچ شخص یا نهادی نمی‌تواند حق

- حیات را به هیچ دلیل و علتی از انسان سلب نماید.
- ۴- زنان به‌عنوان فرد- شهروندان آزاد و برابر، دارای حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌باشند و می‌توانند به شیوه‌ای یکسان، در تمامی امور اجتماعی جای بگیرند. همچنین از حق تأسیس حزب، جنبش، نهاد، انجمن و مشارکت در تمامی حوزه‌ها برخوردارند.
- ۵- هر کس از حق مشارکت آزاد و فعالانه در سیاست دموکراتیک برخوردار است.
- ۶- هیچ شخصی را نمی‌توان به خاطر تفاوت و تمایز اتنیکی، دینی، مذهبی، فرهنگی، هویت اجتماعی و جنسیتی‌اش، مورد حقارت قرار داد یا برایش امتیازی قائل شد.
- ۷- دفاع مشروع در برابر برخوردهای سلطه‌جویانه و خشونت‌آمیز در چارچوب حقوق و هنجارهای اجتماعی از حقوق اساسی فرد است.
- ۸- حق آزادی بیان، عقیده، اندیشه، عمل و سازمان‌دهی بایستی تحت ضمانت قرار گیرد.
- ۹- هر شهروند و یا اجتماع کودار، حق دارد از راه‌های دموکراتیک از قبیل اعتصاب، تحصن، راهپیمایی و نافرمانی مدنی حقوق خود را مطالبه نماید.
- ۱۰- اجتماعات فرهنگی، ملی، اتنیکی، اخلاقی، مذهبی و دینی از حق مدیریت و تحقق سازمان‌دهی دموکراتیک و صیانت از فرهنگ و توسعه‌ی جامعه‌ی خویش برخوردارند. هیچ فرد

یا گروهی نمی‌تواند باورداشتهای خویش را با توسل به ابزارهای زورمدارانه بر افراد یا گروه‌های دیگر تحمیل نماید. ۱۱- زندگی در جوامع محیط‌زیستگرا از حقوق اساسی و بنیادین هر شخصی بوده و هر کس می‌تواند منابع طبیعی را با شرط حفظ محیط‌زیست و به دور از سوءاستعمال آن در چارچوب رفع نیازهای اساسی جامعه مورد استفاده قرار دهد.

۱۲- خلق‌ها و جوامع از حق آزادانه‌ی تعیین سرنوشت خویش برخوردار می‌باشند. مقاومت خلق‌ها و جوامع در برابر استحاله‌ی فرهنگی و قتل‌عام فیزیکی و هجوم به ارزش‌ها و دستاوردهای‌شان حقی مشروع شمرده می‌شود.

۱۳- دسترنج یدی و فکری هرکس حفظ شده و مانع از استثمار آن می‌شود.

۱۴- همه‌ی شهروندان و اجتماعات فرهنگی حق همکاری با سازمان‌های دموکراتیک بین‌المللی و سازمان‌دهی خویش بر اساس مبانی و اصول کودار را دارا می‌باشند.

۱۵- هر زن و مردی از حق مبارزه در برابر ذهنیت مردسالار برخوردار می‌باشد و به‌منظور بنیان نهادن و تامین جامعه‌ی آزاد، برابر و دموکراتیک از حق خودسازماندهی برخوردار است.

۱۶- کودکان حق برخورداری از بهداشت روحی، جسمی و ذهنی را دارا می‌باشند. مبانی آموزشی و رشد و پرورشی آن‌ها از سوی خانواده و نهادهای جامعه تعیین می‌گردد. هویت، فرهنگ و زبان مادری آنان قابل تغییر نمی‌باشد. نمی‌توان حیثیت و

کرامت آنها را خدشه‌دار نمود. نباید آنها را به کار اجباری و ازدواج واداشت و یا به جنگ فرستاد.

۱۷- شهروندان کودار، بدون لحاظ هیچ فرق و امتیازی از حقوق شناخته‌شده‌ی مقرر در قرارداد کودار، برخوردارند.

۱۸- جوانان از حق مشارکت در تمامی فعالیت‌ها و مدیریت در تمامی عرصه‌های کودار برخوردار می‌باشند.

۱۹- در نظام کودار، کهن‌سالان از حق حیاتی شرافتمندانه و آزاد که در آن کرامت و حرمت آنها محفوظ باشد، برخوردارند و بسترهای لازمه جهت انتقال تجربیات مطلوب آنها به جامعه فراهم می‌شود.

۲۰- در نظام کودار، معلولین از حق استفاده از کلیه‌ی امکانات سلامت و آموزش برخوردارند و حق دارند که در جامعه‌ای آزاد و با کرامت زندگی کنند.

فصل سوم

وظایف اساسی

- ماده‌ی نهم:

- ۱- هر شهروند کودار، مسئولیت و وظیفه‌ی دفاع از آزادی و دموکراسی خلق‌ها و پیشبرد جامعه‌ی اخلاقی-سیاسی مبتنی بر اصول مندرج در قرارداد را دارد.
- ۲- هر شهروند کودار، زندگی مطابق با موازین و هنجارهای اخلاقی-سیاسی و اجتماعی را مبنا قرار می‌دهد.
- ۳- هر شهروند کودار، بر اساس خط‌مشی آزادی‌زن، آموزش و پروراندن خویش و مشارکت در زندگی آزاد را

مبنا می‌گیرد.

۴- هر شهروند کودار با مبنا قرار دادن این‌که «کار، آزادی است»، زندگی فردی و اجتماعی و مشارکت داوطلبانه در پیشبرد امور زندگی را اساس می‌گیرد.

۵- هر شهروند کودار، آموختن زبان مادری و ترویج آن را اساس قرار می‌دهد. آزادی زبان مادری، آموزش و ترقی در این مسیر را مبنا می‌گیرد.

۶- هر شهروند کودار، تقویت، احیا و حفظ ارزش‌های تاریخی و فرهنگی خود را مبنا قرار می‌دهد.

۷- هر شهروند کودار، در زندگی خویش بر مبنای آگاهی اجتماعی و اکولوژیک عمل می‌نماید.

۸- هر شهروند کودار، در هنگام هجوم نظامی خارجی و نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی، در امر دفاع از خویش، جامعه و سرزمینش مسئول می‌باشد.

۹- هر شهروند کودار، علیه تجاوز به ارزش‌های انسانی مبارزه می‌نماید و در این راستا همکاری با نیروها و عناصر دموکراتیک جهان را مبنا می‌گیرد.

۱۰- هر شهروند کودار، بر مبنای سیاست دموکراتیک بایستی عضو حداقل یک کمون باشد.

۱۱- هر شهروند کودار، با درک اینکه جامعه‌ی سالم از افراد سالم تشکیل می‌گردد برخوردار می‌گردد. از آگاهی بهداشت اجتماعی و ترویج آن را مبنا قرار می‌دهد.

فصل چهارم

سازمان دهی نظام

- مادهی دهم:

کمون‌ها: نظام کودار، مبتنی بر کار اشتراکی و جمعی است. نظام دموکراسی مستقیم و بلا واسطه است. از سازمان‌دهی اساسی تمامی اقشار جامعه نشأت می‌گیرد. ارگان‌های تصمیم‌گیری اساسی شامل محلات و نواحی شهری، روستاها و واحدهای کاری کمونال می‌باشند. کمون‌ها، واحدها و اجتماعات جامعه‌ی اخلاقی-سیاسی هستند و هر فرد جامعه می‌تواند حداقل در یک کمون عضو باشد و در آن ایفای نقش نماید. هر کمون با دیگر

کمون‌ها دارای ارتباطی مبتنی بر سازمان‌یابی کنفدرال است. علاوه بر این تشکیل مدیریت در هر کمونی بر عهده‌ی خود آن کمون می‌باشد.

کمون‌ها با پی‌بردن و اتکا بر نیروی ذاتی خویش، اقدام به چاره‌یابی مشکلات و معضلات در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و دفاع ذاتی جامعه می‌نمایند. از طریق سازمان‌دهی در این راستا با توسل به تشکیل کمون‌ها روستا، محله و نواحی شهری، مدرسه، کارخانه، تعاونی‌های زراعی و تجاری، نیروی ذاتی خویش را در خدمت به رفع نیازهای خویش و جامعه‌اش به کار می‌گیرد. هر کمون از طریق انتخابات، مدیریت خود را برمی‌گزیند.

- ماده‌ی یازدهم:

سازمان‌دهی شهر و بخش:

مجلس شهر و بخش: مجلس شهر و بخش، سازمان تصمیم‌گیری شهر یا نواحی شهری است. به تناسب بزرگی شهر یا ناحیه از تعدادی اعضای منتخب که کفایت کند تشکیل می‌گردد. نیمی از اعضایش، به صورت انتخابی در مجلس شهر و بخش از میان نمایندگان گروه‌های اجتماعی و نیمی دیگر هم از نمایندگان عموم ساکنان شهر یا نواحی که از طریق انتخابات عمومی مشخص شده‌اند برگزیده می‌شوند. هر ماه جلسات خود را با محوریت تصمیم‌گیری و هماهنگی در مورد شیوه‌ی اجرا نمودن پروژه‌ها و لوایح قانونی که از طرف سازمان‌های

مردمی پیشنهاد شده، برگزار می‌کند. اختیارات تصمیم‌گیری در مورد رفع امور و نیازهای شهر و بخش را داراست. مجلس بر مبنای ریاست مشترک و مشارکت برابر و یکسان سازوکارهای مربوط به مدیریت خویش را ایجاد می‌نماید. مدیریت مجلس از راه انتخابات تعیین می‌گردد. مدیریت بر پایه‌ی هیأت اجرایی فعالیت می‌نماید و بر مبنای اصول مدیریت دموکراتیک به نهادینه‌سازی خویش می‌پردازد.

- ماده‌ی دوازدهم:

سازمان‌دهی استان:

مجلس استان: ارگان تصمیم‌گیری استان است که اعضای آن بر اساس جغرافیا و تنوعات فرهنگی، مذهبی، اتنیکی، زبانی و شمار جمعیت مشخص می‌شود. مجلس استان، نهاد تصمیم‌گیری جامعه و ساکنان استان است. نیمی از اعضای مجلس استان، از طریق انتخابات از سوی جوامع به‌صورت مستقیم انتخاب‌شده و نیمی دیگر را نمایندگان تشکیل می‌دهند که در اجتماعات گروه‌های مردمی از طریق انتخاب به‌عنوان نماینده‌ی آن اجتماع راهی مجلس می‌شوند. ضوابط و مقررات انتخاباتی به‌وسیله‌ی قانون مشخص می‌شود. مجلس استان، در سازمان‌دهی و ضوابط کاری خویش نظام‌کنگره‌ی خلق و مجالس خلق را اساس می‌گیرد؛ با مبنای قرار دادن میزان جمعیت و تراکم جمعیتی استان از تعداد کافی عضو تشکیل می‌شود؛ به شیوه‌های منظم جلسات خود را تشکیل داده، فعالیت‌های انجام‌شده

را ارزیابی کرده و تصمیمات لازمه را اتخاذ می‌نماید؛ هیأت اجرایی، فعالیت‌های اجتماعی دموکراتیک استان را تعیین نموده و بر عملکرد آنها نظارت می‌کند. هیأت اجرایی استان متشکل از ریاست مشترک (یک زن و یک مرد) و اعضای کافی برگزیده از سوی مجلس استان می‌باشد. تصمیمات اتخاذی از طرف مجلس استان را اجرایی نموده و گزارش فعالیت‌هایش را در نشست‌های مجلس استان ارائه می‌دهد. با برخورداری از ابتکار عمل برای برگزیدن صحیح‌ترین شیوهی اجرایی ممکن، تصمیمات مجلس خلق و کنگره‌ی کودار را عملی می‌سازد.

- ماده‌ی سیزدهم:

خلق کورد علاوه بر شرق کوردستان در دیگر نقاط جهان نیز سکونت دارد. خلق کورد در هر جای جهان به سازماندهی خویش در چارچوب کمون، مجالس شهر و بخش یا استان مبادرت ورزیده، هیأت اجرایی خود را انتخاب کرده و نمایندگان خود را به کنگره‌ی جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان (کودار) می‌فرستد.

- ماده‌ی چهاردهم:

کنفدراسیون‌های فرهنگی و اتنیکی: هر اتنیکی و یا گروه اعتقادی، فرهنگی و دینی در هر بخشی از میهن باشد با در نظر گرفتن خودویژگی‌هایش، سازمان دموکراتیک و آزادش را بنیان نهاده و مدیریت می‌کند. در ضمن، نماینده‌ی خویش را به کنگره‌ی کودار خواهد فرستاد.

فصل پنجم

ارگان‌های کلی سیستم

- ماده‌ی پانزدهم:

کنگره‌ی جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان:
۱- کنگره اساسی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری «جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان» می‌باشد. با توجه به مصوبات قرارداد کودار، آیین‌نامه‌ی داخلی خود را تنظیم نموده و بر مبنای آن فعالیت می‌نماید.
۲- اعضای کنگره با توجه به جمعیت شهروندان کودار در شرق کوردستان و خارج از میهن و همچنین با مدنظر قرار دادن سازمان‌های کمونال و تنوعات فرهنگی و

اعتقادی، دو سال یکبار از جانب خلق انتخاب می‌گردند. در انتخابات، مشارکت برابر و یکسان مرد و زن مبناست. سن رأی دادن ۱۶ سال و انتخاب‌شدن ۱۸ سالگی است. انتخابات با فراهم آمدن شرایط مناسب با توجه به آیین‌نامه‌ی اجرایی آن عملی خواهد شد. انتخابات تحت مسئولیت هیأت عالی انتخابات برگزار می‌گردد.

۳- کنگره با مشارکت اکثریت اعضا، هر دو (۲) سال یکبار برگزار می‌گردد. کنگره، با توجه به مطالبه‌ی اکثریت شورای مدیریت یا بیش از نیمی از اعضای حاضر، به شیوه‌ی فوق‌العاده برگزار خواهد شد و یا ۶ ماه به تعویق خواهد افتاد.

۴- کنگره، ریاست مشترک کودار، هیأت رئیسه‌ی کنگره، اعضای شورای مدیریت، دیوان عدالت، هیأت انتخابات و کمیسیون‌های دایمی را انتخاب می‌نماید. نحوه‌ی عملکرد مراحل آینده را تصویب نموده و طرح‌ریزی می‌کند. در این راستا پروژه‌های ارائه‌شده را ارزیابی نموده و به تصویب می‌رساند. نتیجه‌ی کار حوزه‌های فعالیتی از طریق گزارش شورای مدیریتی و گزارش کار دیوان عدالت، هیأت رئیسه‌ی کنگره و هیأت انتخابات به کنگره ارائه‌شده و کنگره بر کار حوزه‌ها و ارگان‌ها نظارت می‌نماید.

۵- هیأت رئیسه‌ی کنگره، از سه نفر تشکیل‌شده که وظیفه‌ی مدیریت کنگره را بر عهده دارد با رای اکثریت حاضران نشست

مجمع عمومی کنگره انتخاب می‌شود. در هر نشست کنگره اعضای هیأت رئیسه‌ی کنگره با رای‌گیری انتخاب می‌شوند.

۶- هیأت رئیسه‌ی کنگره، مسئول برگزاری و تنظیم تمامی فعالیت‌ها و امور کنگره می‌باشد. همچنین لیست نامزدهای دیوان عدالت و نهاد انتخابات و کمیسیون‌های دائمی را برای رای‌گیری به مجمع عمومی ارائه می‌دهد.

۷- هیأت رئیسه‌ی کنگره، به‌صورت هماهنگ با حوزه‌های مربوطه، فعالیت‌هایی را جهت تأسیس و گسترش مجالس خلق در راستای پیشبرد نظام کنفدرالیسم دموکراتیک به انجام می‌رساند و بر این فعالیت‌ها نظارت می‌کند.

۸- هیأت رئیسه‌ی کنگره، با تشکیل کمیسیون‌های لازم، فعالیت‌هایش را به انجام می‌رساند. مصوبات و پروژه‌های ارائه‌شده به کنگره از سوی کمیسیون‌های متشکل از ۷ تا ۹ نفر تنظیم و تصحیح می‌گردد.

ماده شانزدهم:

شورای مدیریت:

۱- ریاست مشترک شورای مدیریتی (یک نفر زن و یک نفر مرد) از سوی مجمع عمومی کنگره‌ی کودار از میان اعضا انتخاب می‌گردد. ریاست مشترک در بین دو کنگره وظیفه‌ی ایجاد هماهنگی و همسویی میان تمام فعالیت‌های شورای مدیریتی را بر عهده داشته و همه‌ی تصمیمات مربوط به مراحل را به شیوه‌های مشترک و هماهنگ با شورای مدیریتی اخذ می‌کند.

ریاست مشترک با توجه به ضروریات و احتیاجات می‌تواند معاونانی را از میان اعضای شورای مدیریت تعیین نماید.

۲- شورای مدیریت همه‌ی نهادهای، حوزه‌ها و کمیته‌های موجود در کودار را مدیریت نموده و ارگان اجرایی سیستم کودار می‌باشد. همچنین موظف به اجرای مصوبات کنگره و تصمیمات ارگان قضایی(عدالت) می‌باشد. در مورد فعالیت‌های خود به کنگره گزارش ارائه داده و در مقابل کنگره مسئول است. از همه‌ی نهادهای، کمیته‌ها و حوزه‌های فعالیت‌ی به شیوه‌های منظم گزارش دریافت می‌نماید و در صورت لزوم دستورنامه ابلاغ می‌کند.

۳- شورای مدیریتی سه ماه یک‌بار با حضور اکثریت اعضا تشکیل جلسه می‌دهد. ریاست جلسه‌ی شورای مدیریتی بر عهده‌ی ریاست مشترک می‌باشد. با توجه به مطالبه‌ی ریاست مشترک یا یک‌سوم اعضای شورای مدیریت، جلسات تعجیل گشته یا به تعویق خواهد افتاد.

۴- شورای مدیریت بر مبنای حوزه‌های فعالیت‌ی و کمیته‌ها خود را سازمان‌دهی نموده و به امر مدیریت می‌پردازد. امور مربوط به ارتباط میان حوزه‌ها و کمیته‌ها را ریاست مشترک هماهنگ می‌نماید.

۵- در صورتی‌که بنا به دلایلی تعداد اعضای شورای مدیریت تقلیل یابد، شورای مدیریت با رای اکثریت اعضا، می‌تواند عضو یا اعضای جدید را انتخاب نماید.

۶ - شورای مدیریت در صورت نیاز جهت اخذ تصمیمات درباره‌ی سیاست‌های اساسی یا ایجاد موسسات و نهادهای جدید، می‌تواند به مجمع عمومی کنگره لایحه ارائه دهد. ۷- تحت هر شرایطی که ریاست مشترک در امر ادای وظایف ناتوان باشد تا زمان برگزاری کنگره، معاونان ریاست مشترک به‌طور وکالتی وظایف آنها را به‌جای می‌آورند.

- ماده‌ی هفدهم:

نوع سازمان‌دهی:

کودار بر مبنای رهنمود ملت دموکراتیک در شرق کوردستان، ایران و خارج از آن در عرصه‌های ایدئولوژیک، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، دیپلماسی و دفاع مشروع نظام خویش را سازمان‌دهی می‌کند. در چارچوب سیاست دموکراتیک، سازمان‌دهی‌های کمون، مجلس، آکادمی و تعاونی‌ها را در جامعه پیشبرد می‌دهد. کودار با رهنمود ملت دموکراتیک و بر اساس کمیته‌های جداگانه تمامی عرصه‌های فعالیتی را سازمان‌دهی می‌نماید. بر این مبنای:

۱- کمیته‌ی اجتماعی: مسئول پیشبرد حیات آزاد و جامعه‌ی دموکراتیک است. در رابطه با فعالیت‌های مربوط به عرصه‌های زیست‌بوم، ورزش، مهاجرت، صلح اجتماعی و به‌ویژه نهادهای جامعه‌ی مدنی به ارائه‌ی پروژه‌های مختلف می‌پردازد. به حل مسایل می‌پردازد و برای این امر آموزش را مبنای کار خویش قرار می‌دهد. از نهادها و ساختارهایی

که بدین منظور شکل گرفته‌اند حمایت می‌نماید و با آنها همکاری می‌کند. بر اساس رهنمود زندگی مترک آزاد، اتحاد آزاد را در روابط زن و مرد شکل می‌دهد و دموکراتیک نمودن خانواده را عملی می‌سازد.

۲- کمیته‌ی سیاسی: در شرق کوردستان و خارج از آن مسئولیت توسعه و گسترش فعالیت‌های سیاسی و سیاست دموکراتیک است. با جنبش‌ها و احزاب سیاسی مناسبات دوستانه برقرار می‌نماید. از طریق کمون و مجالس در روستا، بخش و شهرها به ایجاد سازمان‌های دموکراتیک و تشکلات موردنیاز می‌پردازد. مدیریت‌های بومی و به‌خصوص احزابی که بر مبنای سیاست دموکراتیک شکل گرفته‌اند را به‌نظام ریاست مشترک مجهز می‌نماید و از این طریق مشارکت برابر زن و مرد را در تمامی عرصه‌ها عملی می‌سازد. سیاست را از نهادها و ساختارهای قدرت‌گرا- دولت‌گرا که در تمامی مراحل تمدن جریان داشته‌اند می‌زداید و آن را اجتماعی می‌نماید. بر این مبنای دموکراتیک نمودن سیاست، جامعه را دموکراتیک می‌نماید.

۳- کمیته‌ی اکولوژی: ادراک اکولوژیک (محیط‌زیست‌گرایانه) و سازمان‌دهی اجتماعی مبتنی بر آن را پیشبرد می‌دهد. سازمان‌دهی‌های کمونال را در روستاها و شهرها توسعه می‌بخشد و خودمدیریتی‌های کمونال را عملی می‌سازد. فعالیت‌های موردنیاز در راستای کسب دانش و سازمان‌دهی اکولوژیک را توسعه می‌دهد و در عرصه‌های بومی و بین‌المللی

همکاری‌های موردنیاز در این خصوص را ارائه می‌دهد. با نهادها و سازمان‌های اکولوژیک همکاری و همگرایی هر چه بیشتر را توسعه می‌بخشد. در راستای تسریع این فعالیت‌ها به ارائه‌ی پروژه‌های مختلف می‌پردازد.

۴- کمیته‌ی فرهنگ و هنر: فرهنگ در معنای عام خود، همان «جهان معنا، اخلاق و زیبایی‌شناسی جامعه» است. مدرنیته‌ی سرمایه‌داری، فرهنگ و تاریخ ملت‌ها را دچار واپاشی نموده و باهدف کسب سود هرچه بیشتر آن‌ها را به کار می‌برد. کمیته‌ی فرهنگ و هنر در برابر تمامی این تخریبات ناشی از مدرنیته‌ی سرمایه‌داری مبارزه می‌کند و فرهنگ راستین جامعه‌ی دموکراتیک را پیشبرد می‌دهد.

۵- کمیته‌ی رسانه و مطبوعات: به توسعه، گسترش و سازمان‌دهی فعالیت‌های رسانه‌ای و مطبوعاتی می‌پردازد. در سیاست مطبوعاتی خویش پارادایم جامعه‌ی دموکراتیک- اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زن را مبنا قرار می‌دهد. با انحصارگری علمی مقابله می‌کند و در راستای استقرار دموکراسی تلاش می‌نماید. درعین حال می‌کوشد اطلاعات را به شکلی صحیح با تمامی اقشار جامعه در میان نهد و آن‌ها را آگاه نماید.

۶- کمیته‌ی حقوق: نظام عدالت کودار را بر مبنای اصول حقوق دموکراتیک و اخلاق اجتماعی سازمان‌دهی می‌نماید. نظام عدالت اجتماعی و نهادهای وابسته بدان را ایجاد می‌کند. در رابطه با جنایات جنگی و مصادیق عدم رعایت حقوق بشر

تحقیق می‌نماید. جهت حل مسئله‌ی مورد در چارچوب حقوق دموکراتیک، برابر و آزادی‌خواهانه فعالیت می‌کند. با نهادهای حقوقی و سازمان‌های حقوق بشری ارتباط برقرار کرده و در این زمینه همکاری‌های لازم را با آنها پیشبرد می‌دهد.

۷- کمیته‌ی آموزش: بر مبنای رهنمود ملت دموکراتیک، خود را نهادینه می‌سازد. به گسترش سازمان‌های موردنیاز و در راس آن آموزشگاه و آکادمی می‌پردازد. این نهادها و سازمان‌ها را همخوان با اصول ملت دموکراتیک به صورتی همه‌جانبه توسعه می‌دهد. زمینه را جهت آموزش به زبان کوردی و دیگر زبان‌های مادری فراهم می‌سازد. به ارائه‌ی پروژه‌های آموزشی برای تمامی اقشار جامعه به‌خصوص کودکان و جوانان می‌پردازد و نهادهای موردنیاز را ایجاد می‌کند.

۸- کمیته‌ی ادیان و باورداشت‌ها: با ذهنیت دموکراسی‌ستیز دولت-ملت که تنوعات و تفاوت‌مندی‌ها را نمی‌پذیرد مبارزه می‌کند. برای اینکه پیروان ادیان، مذاهب و اعضای گروه‌های اجتماعی بتوانند به شیوه‌های آزاد خود را سازمان‌دهی نمایند و مشارکتی برابر در عرصه‌ی حیات اجتماعی داشته باشند، به فعالیت می‌پردازد. میان گروه‌های اجتماعی، نهادهای متناسب با ذهنیت ملت دموکراتیک را توسعه داده و شرایط همکاری میان آنها را فراهم می‌نماید.

۹- کمیته‌ی اقتصادی: نظام اقتصادی و سیاست مالی کودار را پیشبرد می‌بخشد و عملی می‌سازد. بر مبنای ذهنیت

اقتصاد اکولوژیک، کمونال و دموکراتیک، جهت پیشبرد اقتصاد گروه‌های اجتماعی به تأسیس آکادمی‌های آموزشی می‌پردازد. جهت پیشبرد اقتصاد اجتماعی و بر مبنای نیازهای بنیادین جامعه اقدام به تأسیس تعاونی‌های تولیدی، توزیعی و مصرفی می‌نماید.

۱۰- کمیته‌ی دیپلماسی: در راستای سیاست‌های کودار فعالیت‌های دیپلماتیک را به انجام می‌رساند. دیپلماسی ملت دموکراتیک ابزار پیشبرد صلح، همبستگی و دادوستد خلاقانه‌ی هر چه بیشتر میان جوامع می‌باشد و به حل مسائل رسیدگی می‌نماید. بیانگر رسالتی است که از ارزش متعالی اخلاقی و سیاسی برخوردار است. در زمینه‌ی توسعه و استمرار روابط دوستانه و پروسه‌های فایده‌رسانی متقابل در میان خلق‌های همسایه، نقش مهمی ایفا می‌کند. نیروی برساخت اجتماعات مشترک و ایجاد سنتزهایی از جوامع در سطح بالاتر است. جهت چاره‌یابی مسئله‌ی کورد در سطح خاورمیانه با دولت‌ها، احزاب، نیروهای سیاسی و مدنی، نهادهای حقوقی و... به دیپلماسی می‌پردازد.

۱۱- کمیته‌ی دفاع مشروع: خود را مسئول دفاع و صیانت از آزادی و حقوق دموکراتیک خلق‌های کوردستان می‌داند. بر مبنای این واقعیت که جامعه خود به بهترین نحو می‌تواند امنیت خویش را حفظ کند و نیازهای خویش را برآورده سازد، در برابر سیاست‌های نوین انکار و نابودی که از سوی دولت و نیروهای قدرت‌گرا علیه جامعه‌ی کوردستان اجرا می‌شوند،

اقدام به برقراری سیستم دفاع ذاتی جامعه می‌نماید. خط‌مشی دفاع مشروع را در تمامی فعالیت‌هایش سرلوحه قرار می‌دهد و موضع دفاع از هویت آزاد جامعه‌ی دموکراتیک کوردستان را از خود نشان می‌دهد. در این چارچوب آموزش و سازمان‌دهی را در جامعه ارتقا می‌بخشد. واحدهای دفاعی شرق کوردستان (Yekîneyên Rojhilatê Kurdistan- YRK) و نیروهای دفاعی زنان (Hêzên Parastina Jin -HPJ) تصمیمات خود را در کنفرانس‌های ویژه‌ی خویش اتخاذ می‌کنند. نیروهای دفاعی در نظام کودار از سازمان‌دهی ویژه‌ی خویش برخوردارند. از طریق مرکز کمیته‌ی دفاع مشروع با ارگان‌ها و نهادهای دیگر ارتباط برقرار می‌کنند. فعالیت‌های داخلی خویش را بر مبنای آیین‌نامه‌ی داخلی خود تنظیم می‌نمایند. در فعالیت‌های مربوط به دفاع مشروع، ریاست مشترک کودار را مخاطب قرار می‌دهند.

۱۲- کمیته‌ی سازمان‌دهی خانواده‌ی شهدا: سازمان‌دهی خانواده‌ی شهدای مبارزات آزادی‌خواهی در شرق کوردستان را مسئولیت اصلی خود می‌داند. از طریق ارتباط با خانواده‌های شهدا به سازمان‌دهی آن‌ها می‌پردازد و در فعالیت‌ها مشارکت می‌دهد.

فصل ششم

نظام سازمان دهی دموکراتیک

- مادهی هجدهم:

جامعهی زنان آزاد شرق کوردستان «کۆمه‌لگای ژنانی ئازادی رۆژه‌لاتی کوردستان و با عنوان مخفف KJAR»: نظام چترآسای کنفدرال و دموکراتیک زنان شرق کوردستان است، بر مبنای آزادی زن، آزادی جامعه را تحقق می‌بخشد.

نظام کنفدرال اجتماعات زنان است که به صورت چترآسا در حوزه‌های ایدئولوژیک، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نقش پیشاهنگی را بر عهده دارد. به صورت

اتونوم و خودویژه در مراکز کمیته‌ها و ارگان‌های اساسی کودار جای گرفته و خویش را سازمان‌دهی می‌نماید. خط‌مشی آزادی زن را مبنای تمامی فعالیت‌های خویش قرار می‌دهد، به سازمان‌دهی خودویژه‌ی زنان می‌پردازد و بدین شکل در جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان نقش پیشاهنگی فکری و عملی را ایفا می‌نماید. در راستای تشکیل کمون‌ها، انجمن‌ها، سندیکاها، تعاونی‌ها، مجالس و کمیته‌های زنان در تمامی عرصه‌های جامعه، مبارزه‌ی آزادی‌خواهی را توسعه می‌بخشد. اعضای کژار هم در برابر ارگان‌های خود و هم در برابر سازمان‌ها و نهادهای مربوط به کودار که کژار در آن فعالیت می‌نماید مسئول می‌باشند. کژار به‌مثابه‌ی ساختاری کنفدرال در قبال نظام کودار مسئول است.

- ماده‌ی نوزدهم:

جامعه‌ی جوانان شرق کوردستان (کۆمه‌لگای جه‌وانانی رۆژه‌لاتی کوردستان (ک.ج.ر) - KCR):

تشکل چترآسای کنفدرال دموکراتیک جوانان است که افراد و گروه‌های مختلف را گردهم می‌آورد و نقش پیشاهنگی کودار را بر عهده دارد. تمامی جوانان در هر جای ایران، کوردستان و خارج از آن می‌توانند به‌صورت فرد یا گروه و اجتماع در آن مشارکت ورزند. در تمامی عرصه‌های اجتماعی، برای اجرایی‌نمودن پروژه‌های خودمدیریتی جوانان، آموزش و سازمان‌دهی را مبنای قرار می‌دهد. علیه جنسیت‌گرایی،

مردسالاری، پیر سالاری، قدرت گرایی و از خود بیگانگی فرهنگی جوانان کورد مبارزه می نماید. ک.ج.ر در هماهنگی با مدیریت ارگان ها و حوزه های کودار به صورت خودویژه خود را در آن نهادها سازمان دهی می نماید. عالی ترین ارگان تصمیم گیری آن کنگره می باشد و ارگان اجرایی آن، کوردیناسیون (هیأت اجرایی) می باشد. اعضای آن، هم در برابر ارگان های خود و هم در برابر ارگان های کودار مسئول هستند.

- ماده ی بیستم:

الف- حزب حیات آزاد کوردستان (پژاک) - PARTIYA JIYANA AZAD (AKURDISTAN(PJAK

پژاک که نقش پیشاهنگی را در نظام کنفدرال کودار ایفا می نماید، بر مبنای رهنمود ملت دموکراتیک مسئول پیشبرد حیات آزاد و سیاست دموکراتیک می باشد. بر اساس چاره یابی مسئله ی کورد و دیگر خلق های ایران، مبارزه ی خویش را آغاز کرده و رهیافت ملت دموکراتیک را نتیجه بخش ترین روش چاره یابی می داند. پژاک، پارادایم جامعه ی دموکراتیک-اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زنان را مبنای کار قرار می دهد. تمامی توان خویش را جهت بر ساخت ملت دموکراتیک کورد و کسب استاتوی خودمدیریتی دموکراتیک به کار می گیرد.

ب- احزاب و سازمان های سیاسی:

۱- احزاب سیاسی، آزادانه تأسیس می شوند و مبنای تأسیس، کار و فعالیت خود را بر مبنای اساسنامه تنظیم می کنند. در

صورتی که حزبی مفاد پیمان‌نامه‌ی کودار را در نظر نگیرد، کودار هیچ مسئولیتی در قبال سیاست‌های آن ندارد.

۲- همه‌ی قوانین و ضوابط احزاب بایستی به‌صورت شفاف با خلق در میان گذاشته شود. احزابی که نسل‌کشی فیزیکی- فرهنگی، استثمار دینی و علوم پوزیتیویستی (اثبات‌گرایانه)، جنسیت‌گرایی، فاشیسم، دیکتاتوری و خشونت‌گرایی را مشروع و مباح می‌دانند، مشروعیت ندارند.

- ماده‌ی بیست و یکم:

موسسه‌ها و انجمن‌ها:

باهدف چاره‌یابی مشکلات اجتماعی از طریق پیشبرد دموکراسی، حقوق بشر و محافظت از محیط‌زیست و مبارزه با معضلات اجتماعی از جمله فقر، بیکاری، فحشا و اعتیاد تأسیس می‌گردند. اجرای موثر و به‌موقع ضوابط دموکراتیک را مبنای می‌گیرند.

- ماده‌ی بیست و دوم:

اتحادیه‌ها:

می‌توان اتحادیه‌های تولید، مصرف، حفاظت از محیط‌زیست، زنان، جوانان، شهرداری‌ها و هر حوزه‌ی زندگی اجتماعی را تأسیس نمود و آنها را توسعه داد. این اتحادیه‌ها در حالات فوق‌العاده به‌عنوان نیروهای مشاور نقش خویش را ایفا می‌نمایند.

- ماده‌ی بیست و سوم:

سندیکا و تعاونی:

مؤسسات دموکراتیکی هستند که دولت‌گرا و قدرت‌گرا نیستند؛ بر مبنای نگرش «سندیکا و تعاونی دموکراتیک و آزاد» فعالیت می‌کنند و نسبت به تنظیم کار و تولید اقدام می‌نمایند. سندیکاها، نهادهایی هستند که جهت ترویج ذهنیت اقتصادی دموکراتیک و اکولوژیک پیشاهنگی می‌نمایند. با ایجاد سازمان‌دهی دموکراتیک در حوزه‌های اقتصادی، با کار و تلاش در روند شکل‌گیری ذهنیت جامعه‌ی دموکراتیک مشارکت می‌نمایند. واحدهای کارای اقتصادی بنیان می‌نهند و مشوق آن‌ها می‌گردند. برای بنیان‌گذاری و توسعه‌ی فدراسیون دموکراتیک کار، تلاش می‌کنند. با نیروهای بین‌المللی کار و زحمتکشان همکاری نموده و فعالیت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی انجام داده و به سازمان‌دهی مشترک می‌پردازند.

فصل هفتم

نظام اقتصادی و مالی

- ماده‌ی بیست و چهارم:

- ۱- کودار، در راستای ارتقای اقتصاد اجتماعی، «کمون، آکادمی‌های اقتصادی، انواع تعاونی‌ها و نهادهای اقتصادی - اکولوژی که جواب‌گوی نیازهای بنیادین جامعه‌اند» را تأسیس و سازماندهی می‌نماید.
- ۲- اهتمام ویژه‌ای به ارزش‌های حیات دموکراتیک و کمونال می‌دهد، آن را در همه‌جا اشاعه داده و به‌ویژه مدل اقتصاد کمونال را در روستاها عملی می‌سازد.

۳- نمونه‌های تاریخی اقتصاد جمعی را ارزشمند می‌شمارد و در گسترش مدل‌های اقتصادی کمونال و اکولوژیک روزآمد تلاش می‌کند.

۴- در مدل اقتصاد کمونال، بازار اجتماعی به‌دوراز سود پرستی مرسوم در نظام سرمایه‌داری را مبنا قرار می‌دهد.

۵- در راستای توسعه‌ی اقتصاد کمونال مفاهیمی نظیر رنج، کار، فناوری، تجارت، صنعت، رقابت، بازار، پول، دارایی، بودجه، مالیات، نظام بانکی و مالکیت را بر اساس جوهره‌ی جامعه‌ی اخلاقی- سیاسی و خودمدیریتی دموکراتیک بازتعریف می‌نماید.

۶- اصل دولت + دموکراسی را در صورت توافق دولت درزمینه‌ی خودمدیریتی اقتصادی جامعه مبنا قرار خواهد داد. بر این مبنا، روابط اقتصاد دموکراتیک و کمونال را با اقتصاد و سرمایه‌ی مرسوم تعیین می‌نماید و اصول و معیارهای مورد نیاز را تنظیم می‌کند.

فصل هشتم

نظام عدالت اجتماعی

- ماده‌ی بیست و پنجم:

نظام عدالت اجتماعی در تمامی حوزه‌های فعالیتی در جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، خویش را نهادینه نموده و نظام عدالت اجتماعی را تأسیس می‌گرداند. دیوان عدالت، امر دادرسی را مطابق با اصول جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد اجرایی می‌سازد. دیوان عدالت، مرجع صدور حکم نیست ولی در مورد دعاوی‌ای که احتیاج به چاره‌یابی عملی دارند، می‌تواند حکم صادر نماید. پیش از صدور حکم، نقش

دیوان عدالت برقراری صلح و آشتی و رفع اختلافات میان طرف‌های درگیر می‌باشد. همچنین مسئولیت حل اختلاف میان نهادهای کودار را بر عهده دارد. موظف است در حیطه‌ی فعالیت خویش، از اصول و مبانی کودار صیانت به عمل آورد و بر اجرایی شدن صحیح قرارداد کودار در تمامی نهادها و حوزه‌ها نظارت نماید. اعضای دیوان عدالت از سوی کنگره‌ی کودار انتخاب می‌شوند و تعداد افراد تشکیل‌دهنده‌ی هر نهاد دیوان عدالت به نیازهای حوزه‌ی مسئولیتی‌شان بستگی دارد. اگر در جایی کمیته‌ی عدالت به هر دلیلی شکل نگرفته باشد مدیریت، کار گروهی را جهت این امر موظف می‌نماید. اعضای دیوان عدالت خارج از کنگره نیز از سوی مجالس خلق در مناطق مختلف برگزیده شده و در صورت نبود مجلس خلق، از سوی نهادهای دموکراتیک مردمی انتخاب می‌شوند که با حفظ خودویژگی‌هایشان در قبال قرارداد کودار مسئول می‌باشند.

فصل نهم

احکام مشترک

- ماده‌ی بیست و ششم:

تصمیمات مربوط به جنگ و صلح:

- ۱ - در صورت هجوم نظامی به جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، استثمار سیاسی کوردستان، استعمار اقتصادی جامعه و نسل‌کشی فرهنگی و فیزیکی، حق استفاده از دفاع مشروع الزامی است.
- ۲ - در صورت بروز شرایط فوق‌العاده‌ی امنیتی، مجمع عمومی کنگره‌ی کودار با رای اکثریت نسبی اعضاء تصمیم به اعلان جنگ تدافعی می‌گیرد.

۳- در وضعیت جنگی، بر مبنای چارهیابی مسئله‌ی مورد از طریق راهکارهای دموکراتیک، سعی در تلاش برای آتش‌بس و برقراری صلح و آشتی دارد.

۴- در صورت عدم امکان تشکیل مجمع عمومی کنگره‌ی کودار، در موارد مرتبط با جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، تصمیم به جنگ و صلح، عقد معاهده و قراردادهای دوجانبه، هیأت رئیسه‌ی کنگره، کژار، پژاک، ک.ج.ر، شورای مدیریتی کودار و کمیته‌ی دفاع مشروع، مشترکا اختیارات تصمیم‌گیری و اجرایی برابر با مجمع عمومی را خواهند داشت.

- ماده‌ی بیست و هفتم:

مبانی و ضوابط دموکراتیک:

۱- نظام کودار بر مبنای پیشبرد و تنظیم جامعه‌ای دموکراتیک استوار است. از این‌رو تشکیل و گسترش مجالس، سازمان‌دهی‌ها، تشکلات و نهادهای بومی در تمامی عرصه‌ها و حوزه‌ها به شرطی که تصمیمات هر یک از آنها به زیان کلیت جامعه نباشد، مجاز است.

۲- تمامی اعضای ارگان‌های مدیریتی از طریق انتخابات برگزیده می‌شوند. تمامی مدیریت‌های انتخاب‌شده، از طریق نهادهای نظارتی اجتماعاتی که رای داده‌اند، در صورت عدم اجرای صحیح مسئولیت‌ها و وظایف‌شان و یا ناکارآمدی می‌توانند خلع مسئولیت شوند.

۳- نظام ریاست مشترک را به‌عنوان یک اصل مبتنی بر برابری

(ضمن در نظر گرفتن تفاوت‌مندی) زن و مرد می‌پذیرد.

۴- در همه‌ی حوزه‌های فعالیتی، مشارکت برابر و یکسان زن و مرد را مبنا قرار می‌دهد.

۵- در روند تصمیم‌گیری و اجرا، خودمدیریتی و خودویژگی زنان، جوانان، تنوعات اتنیکی، فرهنگی و اعتقادی را به‌عنوان یک اصل می‌پذیرد.

۶- تمامی کمیته‌ها و نهادها، به انتقادات و پیشنهادهای جامعه رسیدگی نموده و خلق را از چندوچون فعالیت‌های خویش آگاه می‌نمایند.

۷- در جامعه‌ی دموکراتیک و آزاد شرق کوردستان، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری، خلق می‌باشد و کمیته‌ها و نهادهای اجرایی موظف به عملی‌سازی تصمیمات مأخوذ از سوی مجالس خلق می‌باشند.

۸- در صورتی‌که قوانین، تصمیمات و آیین‌نامه‌های تصویبی از سوی کمیته یا نهادی با قرارداد کودار مغایر باشند، فاقد اعتبار اجرایی خواهند بود.

۹- تمامی کمیته‌ها، نهادها و ارگان‌ها از طریق مکانیسم گزارش‌نویسی و بخشنامه در هماهنگی و اتحاد به‌سر می‌برند. همچنین در مشارکت دموکراتیک، ابتکار عمل فردی و جمعی مبنا قرار داده می‌شود.

- ماده‌ی بیست و هشتم:

ضوابط تغییر در قرارداد:

با درخواست ریاست مشترک کودار، شورای مدیریتی و دیوان کنگره‌ی کودار یا با درخواست حداقل یک‌سوم اعضای مجمع عمومی می‌توان لایحه‌ی تغییرات در قرارداد کودار را ارائه نمود. پیشنهادهای در نشست‌های مجمع عمومی کودار مطرح گشته و بایستی به تایید اکثریت نسبی مجمع عمومی برسد.

شورای انتخابات:

هیأت رئیسه‌ی کنگره لیست اعضای شورای انتخابات که از سه عضو تشکیل می‌گردد را جهت تایید به مجمع عمومی کنگره تقدیم می‌نماید. شورای انتخابات، عالی‌ترین ارگان جهت برنامه‌ریزی، مدیریت و برگزاری انتخابات و همه‌پرسی است. فعالیت‌هایش را مطابق با آیین‌نامه و قوانین مصوب به‌پیش می‌برد. جهت پیگیری و بررسی نارضایتی‌های انتخاباتی، نهادهای خویش را ایجاد می‌نماید. شورای انتخابات پس از پیگیری و بررسی نارضایتی‌ها، تصمیم نهایی را اتخاذ می‌نماید. در رابطه با موضوعات حیاتی که به جامعه‌ی کوردستان مربوط می‌باشند، اقدام به همه‌پرسی می‌نماید. اگر در رابطه با برخی تصمیمات، میان نهادهای بومی یا میان اجتماعات و گروه‌ها، نارضایتی به وجود آید و به توافق نرسند، راه‌حل را در همه‌پرسی می‌بیند. اگر تصمیمات نهادهای بومی و اجتماعات در تقابل با آیین‌نامه باشند، شورای انتخابات از حق

« وتو » برخوردار است.

ماده‌ی بیست و نهم:

سوگندنامه:

بر اساس پارادایم جامعه‌ی دموکراتیک، اکولوژیک و مبتنی بر آزادی زن، جهت آنکه به ارزش‌های جامعه‌ی اخلاقی-سیاسی پایبند بمانم؛ برای بنیان‌نهادن ملت دموکراتیک در شرق کوردستان پیشاهنگی نمایم؛ حیاتی کمونال را مبنا قرار دهم، به همزیستی خلق‌های شرق کوردستان و ایران متعهد باشم؛ در برابر جنسیت‌گرایی جامعه مبارزه نمایم؛ جهت بنیاد نهادن حیاتی آزاد و نیل به فرد و جامعه‌ای آزاد در بالاترین سطح تلاش نمایم؛ و برای آزادی رهبر آپو تلاش کنم، در پیشگاه مؤسس نظام کودار رهبر آپو، شهدای راه آزادی، خلق کورد و تمامی خلق‌های آزادی‌خواه، سوگند یاد می‌کنم، سوگند یاد می‌کنم، سوگند یاد می‌کنم.